

การพัฒนาแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบครัวอบอุ่น สำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่น อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น :

MIP-WHGT Model

นารัตน์ สุ่มศรีสุวรรณ¹

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบครัวอบอุ่นสำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่น อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะ 1 ศึกษาสถานการณ์ภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่น กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่น 13-18 ปี อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น จำนวน 401 คน โดยการสุ่มตัวอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบวัดภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่น ระยะ 2 พัฒนารูปแบบ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้อง และระยะ 3 ศึกษาผลของรูปแบบโดยการปรับปรุงโปรแกรมอบรมสุขภาพจิตครอบครัวของกรมสุขภาพจิต โดยการอบรมผู้ปกครองและวัยรุ่น 30 คู่ คัดเข้าตามเกณฑ์แบบจับคู่ จำนวน 1 ครั้ง ระยะเวลา 2 วันติดต่อกัน วันละ 6 ชั่วโมง และมีการประเมินผลก่อนและหลังการอบรม และระยะติดตาม 1,3 เดือน ใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบภูมิคุ้มกันทางใจ ความเข้าใจคุณลักษณะในการใช้ชีวิตให้ครอบครัวอบอุ่น ใช้สถิติเชิงอนุมาน คือ การทดสอบค่าที และการทดสอบของวิลคอกสัน ผลการศึกษา พบว่า สถานการณ์ภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่น ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี 5 หน่วยการเรียนรู้ 12 แผนกิจกรรม มีความเหมาะสมและสอดคล้องในระดับมากที่สุด ผลของรูปแบบส่งผลให้ผู้ปกครองและวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงของค่าคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจคุณลักษณะในการใช้ชีวิตให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่นหลังอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และระดับภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่น มีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังอบรมทันที หลังอบรม 1,3 เดือน (ระยะติดตามความคงทน) เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อเสนอแนะจากการวิจัยรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบครัวอบอุ่นสำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่นได้

คำสำคัญ : ภูมิคุ้มกันทางใจ, ครอบครัวอบอุ่น, วัยรุ่น, ผู้ปกครอง

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

Corresponding Author; Nareerat Sumsrisuwan, E-mail: nareerat06@hotmail.com

Received: October 28, 2021; Revised December 26, 2021; Accepted December 28, 2021

The Development of Model to Mental Immune Promotion to Warm-hearted Family for Guardians and Teenagers Muncha Kiri District, Khon Kaen Province: MIP-WHGT Model

Nareerat Sumsrisuwan¹

ABSTRACTS

The studied was action Research. The purposes are to studied mental immunity situation of teenagers, developed a trial model and studied the results of model. Methods has 3 phase; Phase 1 to studied psychological immunity situation of teenagers analyzed for 401 samples, using the mental immunity assessment. Phase 2 model development, used a suitability and conformity assessment. Phase 3 studied the results of model, A single study format trial measured before training, immediately, 1 month and 3 months after training. The sample group consisted of 30 pairs of parents and teenagers selected according to the matching criteria. The experimental groups used understanding the characteristics of life for a warm family assessment, mental immunity assessment, and satisfaction assessment. The psychological immunity, suitability, conformity, understanding the characteristics of life for a warm family and satisfaction data were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation. The understanding the characteristics of life for a warm family score, mental immunity score were analyzed by means of t-test and Wilcoxon. The results found that the mental immunity situation of teenagers was in the moderate level. The developed format includes 5 learning units and 12 activity plans were appropriate and consistent to the greatest extent possible. After the trial, the level of understanding the characteristics of life for a warm family score for guardians and teenagers after immediately, after 1 month and 3 months training increased significantly. The psychological immunity teens, after training 1 month and 3 months were differenced and significantly increased. The trial results indicated that the mental immunity to Warm-hearted Family for Guardians and Teenagers.

Key words: Mental Immunity, warm family, teens, guardians

¹ Registered Nurse Professional Level, Muncha Kiri Hospital, Khon Kaen Province

บทนำ (Introduction)

สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันสำคัญที่ทำหน้าที่หล่อหลอมบุคลิกภาพของบุคคลให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการ นำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข และยังเป็นแหล่งให้ความช่วยเหลือ ดูแล เยียวยาบำบัด ฟ้นฟู ในยามที่ต้องเผชิญวิกฤติของสมาชิก นอกจากนั้นยังถือเป็นหน่วยเศรษฐกิจย่อยที่สุดที่มีความสำคัญสูงต่อระบบเศรษฐกิจส่วนรวม¹ ปัจจุบันสังคมโลกและประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากการสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ส่งผลต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัวในเชิงความรู้สึกและอารมณ์ที่มีน้อยลง เนื่องจากสภาพการแข่งขันในสังคม สะท้อนจากปัญหาและแนวโน้มครอบครัวหย่าร้างทั่วโลก ปี พ.ศ. 2553 พบอัตราการหย่าร้างเท่ากับ 1.9 ต่อประชากรพันคน สำหรับประเทศไทย สถานการณ์การหย่าร้างมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกันในอัตรา 0.58 ต่อพันประชากร โดยมากที่สุด คือ ภาคเหนือ รองลงมา คือ ภาคกลาง กรุงเทพมหานคร ภาคตะวันออก เชียงเหนือ และต่ำสุด คือ ภาคใต้ ตามลำดับ² ซึ่งการหย่าร้างส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของครอบครัวไทย ทำให้ครอบครัวมีลักษณะไม่สมบูรณ์ จึงเป็นภาพสะท้อนความไม่มั่นคงในครอบครัวที่กำลังยกระดับสูงขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลต่อเด็กจำนวนมากที่กำลังเติบโตขึ้นมา ที่มักจะมีปัญหาพฤติกรรมอารมณ์เกิดขึ้น

โดยเมื่อมีการหย่าร้างเกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อในวงกว้างทั้งต่อคู่สมรส เด็กในครอบครัว และสังคม ซึ่งการหย่าร้างนอกจากจะส่งผลเสียหายต่อร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมของคู่สมรสเองแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเด็กที่ต้องเผชิญสถานการณ์การหย่าร้างของพ่อแม่ เกิดผลกระทบกับเด็กในด้านสุขภาพ³

สิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กผ่านพ้นวิกฤติในชีวิตมาได้ คือ การมีภูมิคุ้มกันทางใจ ซึ่งเป็นความสามารถในการปรับตัวของบุคคลเมื่อต้องประสบกับสถานการณ์ที่วิกฤติทุกข์ยาก ลำบาก กดดัน หรือเป็นปัญหาในชีวิต แต่สามารถปรับตัวให้ผ่านพ้นภาวะวิกฤตินั้นได้ และกลับมาดำเนินชีวิตได้ตามปกติ รวมทั้งสามารถนำประสบการณ์ที่ได้ไปใช้เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตต่อไป โดยภูมิคุ้มกันทางใจในแต่ละบุคคลจะมีมากน้อยไม่เท่ากัน แต่สามารถฝึกฝนและสร้างให้เกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง โดยการช่วยเหลือของพ่อแม่ผู้ปกครอง ครู และกลุ่มองค์กรต่างๆ ในชุมชน เด็กกลุ่มเสี่ยงจากครอบครัวหย่าร้างจึงควรที่จะได้รับการดูแลจิตใจ ให้สามารถเผชิญและปรับตัวต่อความยากลำบากนั้น⁴

ดังนั้นปัญหาครอบครัวนับว่าเป็นสาเหตุสำคัญมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาพฤติกรรม และปัญหาสังคม ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบครัวอบอุ่นสำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่น อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ขึ้น

วัตถุประสงค์ (Objective)

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่นอำเภอเมืองจัตวี จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบคลุมรอบด้าน สำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่น อำเภอเมืองจัตวี จังหวัดขอนแก่น
3. เพื่อศึกษาผลของรูปแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบคลุมรอบด้าน สำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่น อำเภอเมืองจัตวี จังหวัดขอนแก่น

วิธีการดำเนินการวิจัย (Methodology)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสถานการณ์ภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่น อำเภอเมืองจัตวี จังหวัดขอนแก่น

ประชากร เป็นวัยรุ่น อายุ 13-18 ปีที่กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในพื้นที่อำเภอเมืองจัตวี จังหวัดขอนแก่น ปี พ.ศ. 2562 จำนวน 7,279 คน⁵

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 401 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนกรณีประชากรขนาดเล็ก⁶ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย (Random Sampling) ตามสัดส่วนนักเรียนแต่ละ

โรงเรียนจนครบตามจำนวนที่กำหนด ตามเกณฑ์การคัดเลือก

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ใช้

แบบวัดภูมิคุ้มกันทางใจ สำหรับวัยรุ่น อายุ 13-18 ปี ของกรมสุขภาพจิต⁷ ซึ่งเป็นเครื่องมือ ที่เป็นสากลและได้รับการยอมรับ มี 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะประชากร เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) และคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Form) แบบตอบสั้น และส่วนที่ 2 แบบวัดภูมิคุ้มกันทางใจ สำหรับวัยรุ่น 13-18 ปี จำนวน 48 ข้อ โดยแต่ละข้อให้เป็นแบบเลือกตอบ 3 ระดับ คือ ไม่จริง จริงบ้าง และจริงแน่นอน วิเคราะห์และแปลผลโดยให้คะแนนในข้อที่ตอบว่า ไม่จริง = 0, จริงบ้าง = 1 และจริงแน่นอน = 2 ยกเว้นข้อที่ 11, 28, 35, 36, 42 และ 47 ให้คะแนนในข้อที่ตอบว่า ไม่จริง = 2, จริงบ้าง = 1 และจริงแน่นอน = 0 แปลผลตามเกณฑ์ 3 ระดับ คือ ต่ำ ปานกลาง และสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 โดยกำหนดขั้นตอน ดังนี้ 1) พบกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ เพื่อขอความร่วมมือ 2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างตาม วันเวลาที่กำหนด 3) นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้ ก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรและภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่น ด้วยสถิติพรรณนา กรณีที่ข้อมูลเป็นข้อมูลต่อเนื่อง ได้แก่ ค่าเฉลี่ย/ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด หากเป็นข้อมูลแจกแจง ได้แก่ จำนวน และร้อยละ

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบครัวอบอุ่น สำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่นอำเภอแม่จัน จังหวัดขอนแก่น

การศึกษาในระยะนี้ผู้ศึกษากำหนดขั้นตอนการศึกษาไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์รูปแบบ โดยเป็นการนำข้อมูลจากการศึกษา เอกสารหลักการ ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผลจากการวิจัยระยะที่ 1 มาจัดจำแนกเนื้อหาหัวข้อสำคัญที่ครอบคลุมตามองค์ประกอบ รวมทั้งวิเคราะห์คุณลักษณะของปัจจัยต่างๆ ในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงประเด็น (Relevance) สำหรับการนำไปสังเคราะห์รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์รูปแบบ เป็นการดำเนินการรวบรวมองค์ประกอบและปัจจัยที่เกี่ยวข้องเข้ามากำหนดรูปแบบ โดยยึดวิธีการระบบ (System Approach) มาใช้เป็นแนวทาง ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ และผลย้อนกลับ พร้อม

ทั้งสัญลักษณ์ แสดงทิศทางและความสัมพันธ์ต่อเนื่องขององค์ประกอบต่างๆ ตามลำดับก่อนหลัง พร้อมทั้งกำหนดบริบทเพื่อเป็นขอบเขตทิศทางและการดำเนินการต่างๆ ของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างรูปแบบ เป็นการนำข้อมูลที่เป็นองค์ประกอบมาร่างเป็นรูปแบบ โดยเขียนโครงสร้างองค์ประกอบความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบและทิศทางพร้อมกับทำคำบรรยายประกอบ

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบ โดยนำร่างรูปแบบ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เป็นผู้ประเมินความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา

เครื่องมือที่ใช้ คือ 1) รูปแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบครัวอบอุ่น สำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่น อำเภอแม่จัน จังหวัดขอนแก่น และ 2) แบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของรูปแบบ โดยใช้แบบประเมินรูปแบบของลักษณะ สกูลทอง, งามพรพรรณ ยุระยาตร์, สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ⁸

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายความเหมาะสมและความสอดคล้องของชุดกิจกรรม โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบของตาราง และบรรยายความ

ระยะที่ 3 ศึกษาผลของรูปแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบครัวอบอุ่น สำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่น อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

รูปแบบการศึกษา เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ชนิด Equivalent One Group มี Posttest 3 ครั้ง (Extended Posttest)

ประชากร เป็นผู้ปกครองและวัยรุ่น อายุ 13-18 ปี ที่กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น จำนวน 7,279 คน ปี พ.ศ. 2562⁵

กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ปกครองและวัยรุ่น อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคัดเข้าตามเกณฑ์ แบบจับคู่วัยรุ่นกับผู้ปกครอง จำนวน 30 คู่ รวมทั้งสิ้น 60 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) จนครบตามจำนวนสำหรับเกณฑ์การคัดเข้า กลุ่มวัยรุ่น ดังนี้ 1) วัยรุ่นที่มีบิดามารดาอยู่ด้วยกัน และเด็กอาศัยอยู่บ้านเดียวกับบิดามารดา 2) วัยรุ่นที่อาศัยอยู่กับญาติหรือผู้ปกครองที่อุปการะเลี้ยงดู 3) กำลังเรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และมีอายุระหว่าง 13-18 ปี 4) มีคะแนนภูมิคุ้มกันทางใจระดับต่ำ แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ อายุ 13-15 ปี มีคะแนนต่ำกว่า 59 คะแนน และอายุ 16-18 ปี มีคะแนนต่ำกว่า 60 คะแนน โดยใช้แบบวัดภูมิคุ้มกันทางใจในวัยรุ่นของกรมสุขภาพจิต⁷ และ 5) สมัครใจและยินยอม

เข้าร่วม กลุ่มผู้ปกครอง ดังนี้ 1) เป็นบิดาหรือมารดาหรือผู้ปกครองที่อาศัยอยู่ในบ้านเดียวกับวัยรุ่น และ 2) สมัครใจและยินยอมเข้าร่วม ส่วนเกณฑ์การคัดออก คือ ปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ ดังนี้ 1) ชุดกิจกรรมประกอบรูปแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบครัวอบอุ่น สำหรับวัยรุ่นและผู้ปกครอง อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น หรือ MIP-WHGT Model และ 2) แบบทดสอบความเข้าใจคุณลักษณะในการใช้ชีวิตให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่นของวัยรุ่นและผู้ปกครอง จำนวน 25 ข้อ ข้อคำถามเป็นแบบถูกผิด (True or False) 3) แบบวัดภูมิคุ้มกันทางใจ สำหรับวัยรุ่น อายุ 13-18 ปี ของกรมสุขภาพจิต⁷ รายละเอียดตามที่กล่าวไว้ในระยะที่ 1 และ 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อโครงการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบครัวอบอุ่น สำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่น อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อโครงการของกองยุทธศาสตร์และแผนงานกรมสุขภาพจิต⁹ โดยเป็นเครื่องมือมาตรฐานของกอง แบ่งเป็น 2 ตอน 1) ข้อมูลทั่วไป 5 ข้อ เป็นแบบสำรวจรายการ 2) ความพึงพอใจ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของ Likert 19 ข้อ วิธีให้คะแนนมากที่สุด ให้ 5 ไปจนถึงน้อยที่สุดให้ 1 คะแนน ตามลำดับ แปลผลจากค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้ 3.7-5.0 คะแนน ระดับมาก

2.4-3.6 คะแนน ระดับปานกลาง และ 1.0-2.3 คะแนน ระดับน้อย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบทดสอบความเข้าใจคุณลักษณะในการใช้ชีวิตให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่นของวัยรุ่นและผู้ปกครอง ขั้นตอน ดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารแนวคิด วิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วกำหนดขอบเขตของเครื่องมือ 2) สร้างแบบสอบถามขึ้นโดยใช้กรอบแนวคิดครอบครัวอบอุ่นของประเวศ ต้นติพิวัฒนสกุล¹⁰ แล้วนำไปตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือหาความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content Validity) และเชิงโครงสร้าง โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน หลังจากนั้น นำแบบสอบถามมาปรับปรุงเพื่อนำไปตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ 3) การหาค่าความยากง่าย (Difficulty) และการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) โดยมีการนำแบบสอบถามแบบทดสอบความเข้าใจคุณลักษณะในการใช้ชีวิตให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่นของวัยรุ่นและผู้ปกครอง ไปทดลองใช้ (Try Out) กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัยรุ่น จำนวน 30 คน และกลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (Difficulty) ค่า P เท่ากับ 0.70 และมีค่าความเที่ยงตรง (Validity) เท่ากับ 0.68 พบว่ามีความเหมาะสมสามารถนำไปเก็บข้อมูลได้ 4) จากนั้นได้นำมาแก้ไขปรับปรุงให้มีความ

เหมาะสม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ทดสอบความเข้าใจคุณลักษณะในการใช้ชีวิตให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่นของผู้ปกครอง ก่อนและหลังการฝึกอบรมทันที 2) วัดภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่น ก่อนหลังการฝึกอบรมทันที หลังการฝึกอบรม 1 เดือน และ 3 เดือน (ระยะติดตามความคงทนของรูปแบบ) และ 3) ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมหลังทันที

การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้

1) วิเคราะห์เพื่ออธิบายข้อมูลความเข้าใจคุณลักษณะในการใช้ชีวิตให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่น ภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่น และความพึงพอใจต่อโครงการ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) เปรียบเทียบค่าคะแนนความเข้าใจคุณลักษณะในการใช้ชีวิตให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่นของผู้ปกครองและวัยรุ่น แบบหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อน-สอบหลัง (One Group Pretest - Posttest Design) โดยใช้สถิติเชิงอนุมานด้วยวิธีทดสอบค่าที (Paired simple T-Test) และ 3) เปรียบเทียบคะแนนระดับภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่นก่อนการฝึกอบรม หลังอบรมทันที หลังอบรม 1 และ 3 เดือน ด้วยสถิติเชิงอนุมานทดสอบรายคู่ใช้การทดสอบของวิลคอกซัน (The Wilcoxon's Matched-Pairs Signed-Ranks Test)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง
การวิจัยในครั้งนี้ผ่านการพิจารณาอนุมัติจาก
คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น
เลขที่โครงการ KEC 63064 ลงวันที่ 15
กันยายน 2563

ผลการวิจัย (Result)

ผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วน ตาม
วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

**ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาสถานการณ์
ภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่นอำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น พบว่า ลักษณะทาง
ประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็น
เพศหญิง ร้อยละ 50.37 ส่วนใหญ่อายุ
ระหว่าง 16-18 ปี ร้อยละ 54.36 ทั้งหมด
นับถือศาสนาพุทธ กำลังศึกษาอยู่ในระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ร้อยละ 54.36 ไม่เคย
พักการเรียน ร้อยละ 96.01 ผลการเรียนเฉลี่ย
ในเทอมที่ผ่านมาที่สุดอยู่ระหว่าง 2.01-
3.00 ร้อยละ 40.40 มีจำนวนชั่วโมงที่ใช้
ทำงานบ้านน้อยกว่า 1 ชั่วโมง ร้อยละ 53.86
ลักษณะที่พักอาศัยเป็นบ้านพ่อแม่ ผู้ปกครอง
ร้อยละ 72.57 ลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัว
เดี่ยว ร้อยละ 76.31 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
ระหว่าง 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 43.64
จำนวนเงินที่ได้รับเป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อ
เดือนส่วนใหญ่ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท
ร้อยละ 74.06 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง
ที่ให้การอบรมเลี้ยงดู ระดับประถมศึกษา**

หรือเทียบเท่า ร้อยละ 45.14 และปัจจุบัน
ไม่ทำงานเพื่อหารายได้ ร้อยละ 87.80
**สถานการณ์ภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่น
อำเภอเมืองจาศิริ จังหวัดขอนแก่น พบว่า**
ระดับภูมิคุ้มกันทางใจของกลุ่มตัวอย่าง
ภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง
ร้อยละ 61.30 ระดับภูมิคุ้มกันทางใจ จำแนก
รายด้านตามคุณลักษณะ พบว่า ด้าน
ความสามารถในการดูแลและควบคุมตัวเอง
ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ
39.00 ด้านความสามารถทางสังคม ส่วน
ใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.40
ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาส่วน
ใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.90
และด้านการตั้งจุดมุ่งหมายในชีวิตส่วนใหญ่
อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.74

**ส่วนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบ
การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้
ครอบครัวอบอุ่น สำหรับผู้ปกครองและ
วัยรุ่น อำเภอเมืองจาศิริ จังหวัดขอนแก่น**
พบว่า รูปแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจ
ให้ครอบครัวอบอุ่น สำหรับผู้ปกครองและ
วัยรุ่น อำเภอเมืองจาศิริ จังหวัดขอนแก่น มี
5 หน่วย ได้แก่ การสร้างสัมพันธ์ภาพความ
ร่วมมือและแรงจูงใจ ความสามารถในการ
ดูแลและควบคุมตนเอง ความสามารถทาง
สังคม ความสามารถในการแก้ปัญหา และ
ความมุ่งมั่นตั้งใจในการประสบความสำเร็จ
ในชีวิต ทั้งสิ้นจำนวน 12 แผนกิจกรรม โดย
รูปแบบที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาขึ้นกำหนด

จัดกิจกรรม จำนวน 1 ครั้ง ระยะเวลา 2 วัน ติดต่อกัน วันละ 6 ชั่วโมง ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการฝึกอบรม 3) กระบวนการขั้นตอน 4) ประเมินผล และ 5) การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นรูปแบบการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม มี 5 หน่วย 12 แผนกิจกรรม กำหนดจัดกิจกรรม จำนวน 1 ครั้ง ระยะเวลา 2 วันติดต่อกัน วันละ 6 ชั่วโมง มีความเหมาะสมในส่วนประกอบของรูปแบบในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย อยู่ระหว่าง 4.00-4.89 และมีความสอดคล้อง ในส่วนประกอบของรูปแบบในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.05-4.60 ซึ่งหมายความว่า รูปแบบการฝึกอบรมสามารถ สร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบครัวอบอุ่น สำหรับวัยรุ่นและผู้ปกครอง อำเภอแม่จวน จักรี จังหวัดขอนแก่นได้

ส่วนที่ 3 ผลการศึกษาผลของรูปแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบครัวอบอุ่นสำหรับวัยรุ่นและผู้ปกครอง อำเภอแม่จวน จักรี จังหวัดขอนแก่น โดยจากการทดลองใช้รูปแบบพบว่า ผลการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการอบรมของวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่าง มีค่าคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจคุณลักษณะในการใช้ชีวิตให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่นหลังการอบรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยก่อนการอบรมมีค่าคะแนนเฉลี่ย 13.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.41 และหลังการอบรมมีค่าคะแนนเฉลี่ย

21.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.85 ผลการเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการอบรมของผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง มีค่าคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจคุณลักษณะในการใช้ชีวิตให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่นหลังการอบรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยก่อนการอบรมมีค่าคะแนนเฉลี่ย 15.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.80 และหลังการอบรมมีค่าคะแนนเฉลี่ย 21.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.66 ผลการเปรียบเทียบระดับภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่นระหว่างก่อน หลังการอบรมทันที และหลังการฝึกอบรม 1 และ 3 เดือน (ระยะติดตามความคงทนของรูปแบบ) พบว่า ระดับภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่นก่อนการอบรมมีภูมิคุ้มกันทางใจอยู่ในระดับต่ำ ค่าเฉลี่ย 50.52 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 5.26 โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 66.66 และหลังการอบรมทันทีกลุ่มตัวอย่างมีภูมิคุ้มกันทางใจอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 67.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.59 โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 46.67 ส่วนระยะติดตามความคงทน หลังการอบรม 1 เดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีภูมิคุ้มกันทางใจอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 79.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.58 โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.33 และหลังการอบรม 3 เดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีภูมิคุ้มกันทางใจอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 79.50 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3.50

โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.00 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่นก่อนการอบรมกับหลังการอบรมทันที โดยใช้สถิติทดสอบ Wilcoxon Signed Ranks Test ทดสอบแบบจับคู่ที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 พบว่า คะแนนเฉลี่ยภูมิคุ้มกันทางใจของกลุ่มตัวอย่างหลังการอบรมทันที เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คะแนนเฉลี่ยภูมิคุ้มกันทางใจหลังการ

อบรม 1 เดือน (ระยะติดตามความคงทนของรูปแบบ) เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คะแนนเฉลี่ยภูมิคุ้มกันทางใจหลังการฝึกอบรม 3 เดือน (ระยะติดตามความคงทนของรูปแบบ) เพิ่มขึ้นเปรียบเทียบกับก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 2

ตาราง 2 การเปรียบเทียบความเข้าใจคุณลักษณะในการใช้ชีวิตให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่นของวัยรุ่นและผู้ปกครอง ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม (n = 30)

ความเข้าใจ คุณลักษณะ ในการใช้ ชีวิต	วัยรุ่น				ผู้ปกครอง			
	\bar{x}	S.D.	t	p-value	\bar{x}	S.D.	t	p-value
ก่อน	13.80	2.41	6.25	<0.001*	15.65	1.80	2.35	0.021*
หลัง	21.70	1.85			21.67	1.66		

* p-value<0.05

ส่วนผลความพึงพอใจต่อโครงการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบครัวอบอุ่น สำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่น อำเภอเมืองจัตวา จังหวัดขอนแก่น พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจต่อโครงการอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 85.00 โดยส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อโครงการรายด้านมากที่สุด คือ สื่อ เอกสารประกอบการถ่ายทอดความรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 รองลงมา คือ ด้านวิทยากร

มีค่าเฉลี่ย 4.58 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.51 และน้อยที่สุด คือ ด้านระยะเวลาที่ใช้เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.40 และส่วนใหญ่มีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ มากที่สุด คือ ได้ข้อคิดแง่คิดในใช้ชีวิตครอบครัว ร้อยละ 30.00 รองลงมา คือ ชื่นชมวิทยากรสอนดีมาก ร้อยละ 27.50 และน้อยที่สุด คือ มีสื่อการสอนที่หลากหลาย ร้อยละ 7.50

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย (Discussion and Conclusion)

สถานการณ์ภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่น อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับภูมิคุ้มกัน ทางใจของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 61.30 ระดับภูมิคุ้มกันทางใจ จำแนกรายด้านตามคุณลักษณะ พบว่า ด้านความสามารถในการดูแลและควบคุมตัวเองส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 39.00 ด้านความสามารถทางสังคม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 47.40 ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 52.90 และด้านการตั้งจุดมุ่งหมายในชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.74 สอดคล้องกับการศึกษาของจิตรภาณุ คำสนวน¹¹ ที่พบว่าระดับภูมิคุ้มกันทางใจกันของวัยรุ่นในเขตอำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง สอดคล้องผลการศึกษาของจุฑามาศ วรรณศิลป์¹² ที่พบว่าความเข้มแข็งทางใจของวัยรุ่น อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำแนกรายด้านมีความสอดคล้องกัน คือ ด้านความสามารถในการดูแลและควบคุมตัวเอง ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 66.70 ด้านความสามารถทางสังคม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 75.00 ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหา ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 66.70 และ

ด้านการตั้งจุดมุ่งหมายในชีวิต ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 86.60

การพัฒนารูปแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบคลุมรอบด้านสำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่น อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 รูปแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบคลุมรอบด้าน สำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่นอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการฝึกอบรม 3) กระบวนการขั้นตอน 4) ประเมินผล และ 5) การให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นรูปแบบการฝึกอบรมทางจิตวิทยา องค์ประกอบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบคลุมรอบด้านของรูปแบบมี 5 หน่วย ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพ ความร่วมมือและแรงจูงใจ ความสามารถในการดูแลและควบคุมตนเอง ความสามารถทางสังคม ความสามารถในการแก้ปัญหาและความมุ่งมั่นตั้งใจในการประสบความสำเร็จในชีวิต ทั้งสิ้นจำนวน 12 แผนกิจกรรม โดยรูปแบบที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาขึ้นกำหนดจัดกิจกรรม จำนวน 1 ครั้ง ระยะเวลา 2 วันติดต่อกัน วันละ 6 ชั่วโมง สอดคล้องกับกรอบแนวคิดการสร้างเสริมทางใจของไดรเออร์และแมคไกวเนส¹³ ว่าองค์ประกอบของการสร้างความเข้มแข็งใจของวัยรุ่นประกอบด้วย 1) ความสามารถในการดูแลและควบคุมตนเอง 2) ความสามารถทางสังคม 3) ความสามารถในการแก้ปัญหา และ

4) ความมุ่งมั่นตั้งใจในการประสบความสำเร็จในชีวิต สอดคล้องกับการศึกษาของ จูทามาตวรณศิลป์¹² ที่พบว่าโปรแกรมส่งเสริมความเข้มแข็งทางใจ สำหรับเด็กวัยเรียนในครอบครัวหย่าร้าง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น มี 4 องค์ประกอบสำคัญในการ เพิ่มระดับความเข้มแข็งทางใจให้สูงขึ้น คือ เพิ่มความสามารถดูแลและควบคุมตัวเอง การจัดการปัญหาได้ การมีสายสัมพันธ์ทางสังคม และการมีเป้าหมายสู่สำเร็จ ส่วนความเหมาะสมในส่วนประกอบของรูปแบบอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.00-4.89 และมีความสอดคล้องในส่วนประกอบของรูปแบบในระดับมากถึงมากที่สุด ค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.05-4.60 ซึ่งหมายความว่า รูปแบบการฝึกอบรมสามารถสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางใจให้ครอบครัวอบอุ่นสำหรับวัยรุ่นและผู้ปกครอง อำเภอภูผาจารย์ จังหวัดขอนแก่นได้สอดคล้องกับการศึกษาของการศึกษาของลักษณะ สกูลทอง, ภมรพรรณ ยุระยาตร์, สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ¹³ ที่พบว่าค่าความเหมาะสม และความสอดคล้องในส่วนประกอบของโมเดลอยู่ในช่วงค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50-4.78 เป็นโมเดลการฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพ และสามารถใช้ได้

ผลของรูปแบบการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้ครอบครัวอบอุ่นสำหรับผู้ปกครองและวัยรุ่น อำเภอภูผาจารย์ จังหวัดขอนแก่น ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

พบว่า ผลของการทดลองใช้รูปแบบส่งผลให้ผู้ปกครองและวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ ผู้ปกครอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจคุณลักษณะในการใช้ชีวิตให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่นหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 วัยรุ่น มีค่าคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจคุณลักษณะในการใช้ชีวิตให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่นหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระดับภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่นมีค่าคะแนนเฉลี่ยภูมิคุ้มกันทางใจหลังการฝึกอบรมทันทีเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคะแนนเฉลี่ยภูมิคุ้มกันทางใจหลังการฝึกอบรม 1 และ 3 เดือน (ระยะติดตามความคงทนของรูปแบบ) เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของชญญา บัวประเสริฐ¹⁴ ที่พบว่า การใส่โปรแกรมในรูปแบบให้ข้อเสนอแนะหรือให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เน้นพัฒนาผู้เรียนในระดับความคิดความเข้าใจเท่านั้นซึ่งอาจทำให้เกิดพฤติกรรมที่ได้จากผลการวัดคุณลักษณะ ทางจิตวิทยา เช่น ความฉลาดทางอารมณ์หรือภูมิคุ้มกันทางใจไม่ได้รับการพัฒนาขึ้นเท่าที่ควรนัก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นพภัสสรวิเศษ, วิภา เพ็งเผ็ญม, สิริกร สุรวัฒน์ฐา¹⁴ ที่พบว่า ผลของโปรแกรมสร้างความเข้มแข็ง

ทางใจ ทำให้ระดับภูมิคุ้มกันทางใจ ความเครียด และภาวะซึมเศร้า ของนักเรียน ลดลงอย่างไม่มีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม เป็นไปได้ว่าเงื่อนไขเวลาและขั้นตอนของการ ดำเนินโปรแกรมค่อนข้างสั้น และสอดคล้อง กับการศึกษาประเวศ ดันติพิพัฒนสกุล¹⁰ การเพิ่มของระดับภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่น เกิดการเปลี่ยนแปลงปัจจัยด้านการสร้าง ความรู้สึกที่ดีกับตัวเอง การจัดการชีวิตได้ การมีสายสัมพันธ์เกื้อหนุน และการมี จุดหมายในชีวิต ซึ่งองค์ประกอบของรูปแบบที่ ผู้ศึกษาร่างขึ้น ทำให้มีผลต่อการเปลี่ยน ระดับภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่นขึ้น

ผลความพึงพอใจต่อโครงการ พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับ มาก ร้อยละ 85.00 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ของนันทาวดี วรวิวัฒน์, มนัสพงษ์ มาลา, กุลิสสา พิศาลเอก¹⁶ ที่กล่าวว่า การฝึกอบรมที่ดีจะต้อง เป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เลือกใช้กิจกรรมและเทคนิคต่างๆ ที่สามารถ ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดความรู้ความ เข้าใจเนื้อหาสาระ มีทัศนคติที่ถูกต้อง เหมาะสม และเกิดความชำนาญเฉพาะเรื่อง นำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการอบรม

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ส่งผลให้ ผู้ปกครองและวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงของค่า คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจคุณลักษณะในการ ใช้ชีวิตให้เกิดครอบครัวที่อบอุ่นหลังอบรม

เพิ่มขึ้น และระดับภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่น เพิ่มขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้น นำไปใช้ในกลุ่มวัยรุ่นนอกระบบการศึกษา
2. เสริมสร้างและนำรูปแบบที่พัฒนา ขึ้นโดยการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน
3. พัฒนาสื่อที่สามารถเข้าถึงได้อย่าง รวดเร็ว และทันสมัย

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement)

การศึกษานี้สำเร็จลุล่วง ไปด้วยดีเนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ อย่างดียิ่งจากผู้อำนวยการโรงพยาบาล มัญจาคีรี เป็นที่ปรึกษาครั้งนี้ สนับสนุน ให้ คำแนะนำปรึกษา ทำให้การศึกษานี้ เป็นไปด้วยความเรียบร้อย สมบูรณ์ ผู้วิจัย รู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง และขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย ขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ ดร.มิ่งขวัญ ภูหงษ์ทอง นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ขอนแก่น ที่ได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบและ แก้ไขความถูกต้อง ให้คำแนะนำ ปรึกษา ระเบียบวิธีวิจัย และสถิติในการวิเคราะห์ ข้อมูล ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน โคกนางามพิทยาสรรพ์ ตำบลนางาม อำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น ที่ได้กรุณาให้ ความอนุเคราะห์ในการลงพื้นที่เก็บรวบรวม ข้อมูลการวิจัยในพื้นที่จริง

เอกสารอ้างอิง (Reference)

1. สมพร รุ่งเรืองกลกิจ, มฤตดา ชัยมี, ดารุณี จงอุดมการณ์. สุขภาพจิตครอบครัว. วารสารสมาคมพยาบาลสาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2547; 22(1): 54-64.
2. กรมการปกครอง. สถิติภาพรวมการหย่าร้างและอัตราการทำหย่าร้าง พ.ศ. 2548-2552. [ออนไลน์]. 2552 [สืบค้นเมื่อวันที่ 28 เมษายน 2563]; สืบค้นจาก <https://dmh.go.th/report/status/status1.asp>
3. สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล: สาเหตุการเป็นพ่อเลี้ยงเดี่ยวหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว: กรุงเทพมหานคร; 2552.
4. อุมารณณ์ ภัทรวาณิชย์, และเรวดี สุวรรณพเก้า. การประเมินสื่อเพื่อความเข้มแข็งทางใจของวัยรุ่น กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดระยอง. นครปฐม: บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด; 2556.
5. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น, เอกสารสรุปการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น พ.ศ. 2562; 15 กันยายน 2561, สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น: ขอนแก่น; 2561.
6. อรุณ จิรวัฒน์กุล. สถิติในการวิจัย เลือกรูปแบบอย่างไรให้เหมาะสม. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์; 2557
7. กรมสุขภาพจิต. แบบประเมินความเข้มแข็งทางใจในเด็ก 13-18 ปี: กรุงเทพมหานคร. (ม.ป.ท.); 2556.
8. ลักษณะ สกฤตทอง, ภมรพรรณ ญะยาตร์, สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ. การพัฒนาโมเดลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความฉลาดทางจิตใจของนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย. วารสารราชพฤกษ์ 5261; 16(1): 75-87.
9. กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมสุขภาพจิต. คู่มือการทำรายงานประจำปี. [คู่มือปฏิบัติงาน]. นนทบุรี: 2559. 10
10. ประเวศ ดันติพิวัฒนาสกุล. คู่มือการใช้ VCD สื่อการเรียนรู้ เรื่อง เติบโตเต็มความเข้มแข็งทางใจ ชุดที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2551.
11. จิตรภาณุ ดำสนวน. ปัจจัยที่เป็นตัวพยากรณ์ภูมิคุ้มกันทางใจของวัยรุ่นในอำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์. [วิทยานิพนธ์]. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; 2561
12. จุฑามาศ วรณศิลป์. พัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความเข้มแข็งทางใจสำหรับวัยรุ่นในครอบครัวหย่าร้าง. [วิทยานิพนธ์]. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2560.

13. Dyer, J.G. and McGuinness T.M.
Resilience: Analysis of the Concept.
Curropin Psychiatry. 1996; 21(4):
338-344.
14. ชัญญา บัวประเสริฐ. ผลของการใช้
กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความฉลาดทาง
อารมณ์นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มี
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โรงเรียน
มักกะสันพิทยา เขตราชเทวี กรุงเทพฯ.
[วิทยานิพนธ์]. การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการมัธยมศึกษา: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ; 2556.
15. นพภัสสร วิเศษ, วิภา เพ็งเเญี่ยม, สิริกร
สุรวัชณัฐชา. ผลของโปรแกรมสร้างความ
เข้มแข็งทางใจต่อความเครียดและภาวะ
ซึมเศร้าในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น.
วารสารการพยาบาลและการศึกษา.
2557; 7(4): 104-118.
16. นันทาวดี วรวิสุต, มนัสพงษ์ มาลา,
กุลิสลา พิศาลเอก. รูปแบบการสร้างเสริม
ภูมิคุ้มกันทางใจ ป้องกันภาวะหมดไฟ
ดูแลใจคนทำงาน. [รายงานการวิจัย].
ขอนแก่น: ศูนย์สุขภาพที่ 7. 2560.

